

Bibliotēku Pasauļe

Izdevums par aktualitātēm un norisēm bibliotēkās *Nr.42/2008*

Valdis Mazulis

“Digitalizācijas skolas” semināri Krievijas Valsts publiskajā vēstures bibliotēkā

2007.gadā Krievijas Valsts publiskā vēstures bibliotēka (*Государственная публичная историческая библиотека России*, <http://www.shpl.ru/>, KVPVB) Maskavas apgabala Narofominskas atpūtas bāzē “Bekasova” organizēja starptautiskus digitalizācijas seminārus. No 12. līdz 15.martam norisinājās “Pirmā digitalizācijas skola”, no 24. līdz 28.septembrim tika rīkota “Otrā digitalizācijas skola”. Semināru galvenais mērķis — lietīšanas pieredzes apmaiņa par krājumu digitalizāciju. Semināri pulcināja dalībniekus no Krievijas, Latvijas, Ukrainas un Baltkrievijas. Uzsverot digitalizācijas nozīmi informācijas pieejamībā, KVPVB direktors **Mihails Afanasjovs** (*Михаил Афанасьев*) solīja arī turpmāk organizēt līdzīgus seminārus.

Dokumentu atlasī digitalizācijai un to skenēšanas veidus analizēja KVPVB Krātuves nodaļas vadītājs **Aleksandrs Vjarss** (*Александр Вярс*) un Latvijas Akadēmiskās bibliotēkas (LAB) direktora vietnieks **Jānis Ezers**. Galvenie atlasē kritēriji abās bibliotēkās ir vienādi:

1. lasītāju pieprasījums;
2. dokumenta fiziskais stāvoklis, saglabātība;
3. dokumenta vērtība, unikalitāte, eksemplaritāte.

LAB Informācijas tehnoloģiju nodaļas vadītājs **Aivars Liepa** iepazīstināja ar bibliotēkā veiktajiem pētījumiem par arhīvatņu formātiem un elektronisko dokumentu piegādi. Ekonomiskie apsvērumi bija noteicošais faktors, kādēļ LAB, uzsākot digitalizāciju 1996. gadā, arhīvatnes izvēlējās glabāt JPEG formātā, veicot TIFF formāta datnes kompresiju ar zemu saspišanas pakāpi. Izņēmums bija projekti, kuros TIFF kā arhīvatnes formāts bija obligāts. Kopš 2006.gada, iesaistoties Digitālās bibliotēkas “Letonica” veidošanā, LAB krāju-

ma digitalizāciju veic atbilstoši Latvijas Nacionālās bibliotēkas izstrādātajai “Ciparotāja rokasgrāmatai: skenēšana, arhīvatņu un lietojumdatņu izgatavošana” un arhīvatnes glabā TIFF formātā.

No 1994.gada LAB piedāvā elektronisko dokumentu piegādi no lielākajiem pasaules dokumentācijas centriem. LAB ir noslēgusi līgumus ar Britu bibliotēku un dokumentu piegādes dienestu *SUBITO*, kas dod iespēju lasītājiem izvēlēties optimālāko rakstu pasūtīšanas veidu un piegādātāju.

Grāmatu digitalizācijas tehnoloģiskos aspektus seminārā apskatīja KVPVB Elektronisko resursu un digitālo tehnoloģiju nodaļas vadītājs **Dmitrijs Bondarenko** (*Дмитрий Бондаренко*). KVPVB grāmatas tiek digitalizētas ar 13 *Mpix* “Canon” digitālo kameru. Lai saudzētu oriģinālos iesējumus, digitalizācijas procesā grāmatu atvērums nepārsniedz 120 grādu.

Lielākā daļa referātu tika veltīti digitalizēto resursu piekļuvei un izmantošanai. **D.Bondarenko** un KVPVB Krievijas vēstures krājuma nodaļas vadītāja **Oksana Dinejeva** (*Оксана Динева*) informēja par 2002.gadā sadarbībā ar firmu “Codis” uzsāktu projektu “Elektroniskā krātuve” (*Электронный запасник*, <http://www.4lib.ru/>). Projekta mērķis ir reto un vērtīgo grāmatu saglabāšana, veidojot tām elektroniskos dublikātus (izšķirtspēja 300 dpi; krāsu dziļums 24 biti).

Projekta ietvaros līdz 2007.gada sākumam tika izdoti vairāk nekā 170 kompaktdiski (CD), kuros ievietotas aptuveni 400 Krievijas kultūrvēsturei nozīmīgas grāmatas — kopumā iegūtas 176 700 lappušu arhīvatnes JPEG formātā. Saglabāšanas un drošības nolūkos digitalizēto grāmatu oriģināli lasītāvās vairs netiek izsniegti. Bibliotēku informācijas sistēmā “Liber” tiek veidota digitalizēto grāmatu bibliogrāfiskā apraksta sasaiste ar digitālo kopiju un oriģināla vietā tiek piedāvātas grāmatu lappušu attēla datnes. Informācijas meklēšana digitalizēto grāmatu pilno tekstu resursos netiek nodrošināta. Grāmatu CD var iegādāties interneta veikalā www.kniginina.ru.

Viens no interesantākajiem bija KVPVB juristes **Nadeždas Smirnovas** (*Надежда Смирнова*) referāts par digitālā krājuma tiesiskajiem aspektiem un autortiesībām. Krievijā autortiesības ir spēkā visu autora dzīves laiku un 70 gadus pēc autora vai pēdējā līdzautora nāves. Darbu publicēšanai tīmeklī nepieciešamas autortiesību aģentūru licences vai rakstiskas vienošanās (līgumi) ar autoriem, kuras autortiesību aģentūras nepārstāv. KVPVB projektā “Elektroniskā krātuve” digitalizē grāmatas, uz kurām autortiesības vairs nav spēkā un to izmantošanai nav jāsaņem autortiesību subjekta atļauja.

Krievijas bibliotēku konservācijas centra direktore **Svetlana Dobrusina** (*Светлана Добрусина*) analizēja CD kā datu nesēja fiziskās īpašības un informācijas ilglaicīgas glabāšanas iespējas.

Par LAB krājuma digitalizācijas projektiem, darba virzieniem un nākotnes mērķiem, digitalizēto krājumu pieejamību, izmantošanu, glabāšanu un līdzdalību valsts mēroga ilgtermiņa projektā “Latvijas digitālā bibliotēka “Letonica”” informēja LAB direktora vietnieks krājuma digitalizācijas jautājumos **Valdis Mazulis**.

Semināra dalībnieki
(D.Bondarenko foto)

KVPVB
Elektronisko
resursu un
digitālo
tehnoloģiju
nodaļas vadītājs
D.Bondarenko
demonstrē
grāmatas
digitalizāciju
ar "Canon" 13
Mpix kameru
(A.Liepas foto)

Semināra
dalībnieki
(D.Bondarenko
foto)

"LiberMedia" pārstāvis **Sergejs Zaharčuks** (Сергей Захарчук) demonstrēja bibliotēku informācijas sistēmas "Liber" jauno versiju "Absothèque". Ar "LiberMedia" darbiniekiem tika apspriesti "Absothèque" ieviešanas LAB tehniskie risinājumi.

Semināru dalībniekiem tika piedāvāta iespēja apmeklēt KVPVB, iepazīties ar krātuves, lasītavu, Elektronisko resursu un digitālo tehnoloģiju nodaļas darbu, iegūt informāciju par digitalizācijas procesa tehnisko nodrošinājumu (13 Mpix "Canon" digitālā kamera un A3 formāta skeneri Epson GT15000) un ārpakalpojumu izmantošanu bibliotēkas krājuma digitalizācijā sadarbībā ar firmu "Codis" (<http://www.codis.ru/>).

Pateicamies Valsts kultūrkapitāla fondam par finansiālo atbalstu dalībai semināros un izsakām atziņu KVPVB par semināru darba organizāciju.

